

Toplum ve Hekim Yayın Kurulu'ndan

Hekimler, Toplumun Kendi Bütçesini Yazmasına Katkıda Bulunmak İçin Yola Çıkıyor...

Hekimler, eylem kararı aldılar. TTB'nin ekim ayındaki olağanüstü genel kurulunda, "artık yeter" sloganı ile, hekimler içinde buldukları çalışma ve yaşam koşullarını protesto etmek için bir dizi eylem yapacaklarını kamuoyuna duyurdular. Ne olacak? 1980 sonrası hekimler -tek tek eylemleri bir yana bırakırsak- iki büyük eylemlilik dalgası yaşadılar: 1988-89 ve 1992-94. Ayrıntıları ayrıca tartışmak mümkün ama; birinci dalga, 1980 sonrası tüm sektörler gibi sağlık sektörünün en olumsuz dönemine birikmiş bir tepkiyi -başka seçeneklerin olmadığı bir ortamda, dönemin önderliğinin de katkısı ile- yansıtıyordu. İkinci dalga, memur sendikalarının en ileri örgütlenmelerinin gerçekleştiği sağlık işkolundaki çıkışla paraleldi. 1995 yılı başından sonra, tek tek yakınmaların dışında, hekimler bu iki dalga benzeri bir hareketlilik yaşa(ya)madı. Şimdi sene, 1988 ve hekimler üçüncü dalgaya soyunmuş durumda. Doğru mu? Mümkün mü? Nasıl?

Bu soruların yanıtlarından önce, birkaç noktaya değinmekte yarar var. Şimdi insanlara komik geliyor, hatta bazen dalga geçme bahanesi oluyor, ama bizler geleneksel olarak bir durum saptaması yapmadan önce, dünya -Türkiye-sağlık-hekimlik sırasını gözetirdik. Dünyaya ilişkin çok şey söylemeye gerek yok, bu dergiyi izleyen herkesin bu konuda yeterli bilgisi olduğunu düşünüyoruz. Türkiye için ise, bir ölçüt olarak bütçeye bakılabilir. Hükümet 1999 yılı için, memurlarına ne kadar para vereceğini planlamış? 14.7 trilyon TL. Bütçe harcamalarının % 25.7'si ediyor. Geçen yıla kıyasla % 2 civarında bir artış, 1989-93 yıllarına kıyasla ise % 12'lik bir gerileme! Hükümetin personeli için ayırdığı para bu. Bu artış da, muhtemelen 1999 yılındaki seçimin yüzü suyu hürmetine. Pekiyi, personelinden esirgediği parayı, hükümet nereye vermeyi düşünüyor? Faize tabi ki. Bütçe harcamalarına % 37.5'unun faize gitmesi planlanmış. Geçen yıldan % 2.4 az, 1989-93'e göre % 17'lik bir artış söz konusu. Ya yatırımlar? Hükümet, yeni iş olanakları planlıyor mu? Hayır. Yatırım için düşünülen oran, bütçe harcamalarının % 6'sından az. Geçen yıldan % 0.9 daha az, 1989-93'den ise % 14 daha az. Evet, faize endekslenmiş, yatırım ve iş olanakları daraltılmış, seçim nedeni ile çok az bir artış öngörüsü. Tablo bu. Türkiye bütçesi 1980'den itibaren değerlendirildiğinde, personel açısından 1/3, yatırım açısından 4/5 gerileme yaşarken, faiz yönünden yaklaşık 20 kat bir artış söz konusu olmuştur. Bu süreç, aşağı yukarı düzenli bir seyir de göstermiştir. Bu arada bir de ekleme; dış ticaret açığı geçen yıla kıyasla artıyor. Yaklaşık 23 milyar dolar.

Sağlık bütçesi, 1999 için 663 trilyon TL olarak öngörülmüştür. Bunun yaklaşık % 75-80'i personel payıdır. Yani 500 trilyon TL. Hekimler için ve de diğer sağlık personeli için Ocak 1999 dönemi artış oranı da bellidir: % 25-27. Seçim nedeniyle! Bu arada, Milli Savunma-Emniyet bütçesi yaklaşık 3.642 trilyon TL tutarken, eğitim-sağlık-sosyal güvenlik ve kültür bütçesi 2.903 trilyon TL. Tercih ve öncelikler de belli! Üstelik bütçe dışı kaynaklar hariç...

1988-89 yılındaki eylemler, 1989 Temmuz ayına % 99'luk bir zam olarak yansımıştı. Bahar eylemleri, toplumsal muhalefetin yükselişinin yerel seçimlere yansımaları, hükümetin sıkı bir politikayı terketmesi vb. etmenler bunda etkili olmuştu. 1992-94 eylemleri ise, pratik bir kazanım sağlamadı. Arkasından da, "5 Nisan" gelmişti. Şimdi, hekimler, hangi konjoktürde, hangi güçlerle, neyi değiştirmek ve neler kazanmak istiyor?

Sırf hekimlerin kazanımları açısından, pek bir değişiklik olanağı görünmüyor. Bunda, tabip odalarının örgütlülüğün gücü ve hekimlerin istekliliğinin düzeyinin yanı sıra, ekonominin sınırlılıklarının da etkili olduğu söylenebilir. Ayrıca, hekimler arası ayrışma giderek daha fazla derinleşmiş, sayıları son 10 yıl içinde neredeyse iki kat artan hekimlerin özellikle dinamik kesimleri örgütlülükten uzak durmuştur. Sağlık sektöründe ağırlığı her geçen gün hissedilen özel sektör, kamuculuk için mücadeleye duygusunu da önemli ölçüde zayıflatmıştır.

Bu olumsuz ortama karşın, TTB yöneticilerinin eylem kararı alması saygındır ve heyecan vericidir. Biliyoruz ki, TTB bu eylemliliği, saflı hekimlerin gelir artışı gibi, gerçekleşme olasılığı az bir hedefle sınırlamamıştır. Tüm sağlık sektörü gündemde ise, ki öyledir, TTB, yerel odaları ile ve birimlerdeki örgütlenmeleri ile -ne ise o-, 1990'lı yıllara kıyasla birimlerdeki gücünü ve oluşturduğu heyecanı önemli ölçüde yitirmeye başlayan SES'i etkileyip, birlikte harekete geçmeyi hedeflemelidir. Bu eylemliliğin kazanımı, her iki örgütün yeniden yakınlaşması, birimlerdeki örgütlülüklerini güçlendirmesi ve asıl tehlike olan seçim sonrası muhtemel bir özelleştirme saldırısına birlikte direnebilecek bir yapı oluşturulması olmalıdır.

Bütçe, bir meslek grubu için değiştirilebilir değildir. Eğer, bu meslek grubu, yönetenlerin öncelikleri ile bağdaşmıyorsa. Hekimler ve sağlıkçılar, bu açıdan hayal görmemelidirler. Ancak, bütçe ve ülke öncelikleri değiştirilebilir. Bu öncelikleri değiştirilebilir. Bu öncelikleri değiştirebilecek ve ülkenin demokratikleştirilmesini hedefleyen büyük güçlerle. O zaman, bir Sağlık Bakanlığı bütçesi kadar bir parayı bir gecede, tüyleri yeni terlemiş bir genç adama bir gecede verip, çalışanlarına cop ve gazı layık görenler, IMF merkezli bütçe gerçekleri üzerinden bizimle tartışamazlar. Var olan bütçe sınırlılıkları üzerinden, sağlıkçılara, hekimlere ve tüm çalışanlara sadece seçim gerekçeli bir "ulufe"den ötesi yok. Ama, bu bütçe yerine kendi bütçemizi yazacak güç ve kararlılık gösterilirse, o zaman bir umut var. TTB de, aldığı eylem kararı ile, bu gerçekleri gözeterek ve toplumun kendi demokratik bütçesini yapacak sürece katkıda bulunacaktır. Kolay gelsin.

Bu sayımızın dosya konusu, "Hekimlerin toplumsal ve sınıfsal konumu". Dosya konusu, TTB gündemine katkıda bulunabilecek bir içerikte. Dosya dışında, Malatya ve Antalya'dan iki araştırmamız var. Özellikle İker Belek arkadaşımızın sağlık-sınıf ilişkisine ışık tutan araştırması, dosyamızla da denk düşüyor.

Dergimizin bir önceki sayısı olan 13. cilt, 3. sayının 198-199'ncü sayfalarında yayınlanan Oğuz Aslan'a ait "Spor, Bilim ve Toplum: Spor Hekimliğinde Etik" başlıklı çeviri yanlılıkla gözlem-görüş bölümünde yer almıştır. Yine aynı sayının 191-195'nci sayfalarında yayınlanan "Meslek Hastalıklarında Sorunlar ve Çözüm Önerileri" başlıklı araştırmanın yazarlarından Nihat Ersoy, araştırmanın birinci sıradaki yazarıdır. Yanlışımızı düzeltir, özür dileriz.

Toplum ve Hekim 20 yılını bu yıl tamamlıyor. Sağlık ve toplum üzerine düşünenlerin Toplum ve Hekim'siz olmalarının bir eksiklik olduğunu hatırlatıyor, okuma ve abone olma konusunda onlara çağırımızı yineliyoruz.

Önümüzdeki sayılarda buluşmak dileğiyle...